

Гура О. Л., к.е.н., доцент (Одеський фінансово-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса), **Туриця Е. Д., магістр** (Одеський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса)

МЕТОДИ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розкрито сутність поняття фінансової стійкості підприємства та узагальнено діючі методики її оцінювання. Запропоновано розглянути кореляційно-регресійний аналіз прогнозування фінансової стійкості підприємства на прикладі діючого товариства.

Ключові слова: фінансова стійкість, метод фінансової стійкості, абсолютні показники фінансової стійкості, відносні показники фінансової стійкості, кореляційно-регресійний аналіз.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток ефективної діяльності підприємства залежить від багатьох факторів, серед яких насамперед слід відзначити фінансову стійкість підприємства. Насьогодні немає загальноприйнятої думки щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства, тому виникає потреба в узагальненні існуючих методів її оцінки та прогнозуванні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню оцінки фінансової стійкості підприємства присвячено велику кількість праць як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Вагомий внесок у розробку методичних підходів оцінювання фінансової стійкості підприємства належить зарубіжним науковцям, серед яких Брігхем Є.Ф., Бланк І.О., Родіонова В.М. Російські вчені Ковальов В.В., Шеремет А.Д., Андрєєва Л. В. та багато інших висвітлювали у своїх роботах основні теоретичні засади оцінки фінансової стійкості підприємства.

Метою нашого дослідження є розгляд та вивчення основних методів оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства на прикладі ТОВ «Секрет Сервіс».

Виклад основного матеріалу. В умовах фінансової кризи та соціально-політичної нестабільності запорукою ефективного функціонування підприємства є збереження та підтримка на достатньому рівні його фінансової стійкості. Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і

внутрішньому середовищі [1, С. 241].

У фінансово-економічній літературі на сьогодні існує безліч трактувань поняття «фінансової стійкості підприємства», що не дає можливості визначення єдиного загального методу її оцінки (рисунок).

Рисунок. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства

З метою більш детального дослідження практичного значення застосування сучасних методик оцінювання фінансової стійкості діяльності підприємства розглянемо показники роботи підприємства ТОВ «Секрет Сервіс». Товариство спеціалізується на розробці і проектуванні рішень, постачанні обладнання, сервісному обслуговуванні систем безпеки, охоронних та інформаційних послугах.

Оцінка фінансової стійкості суб'єкта господарювання за допомогою методу абсолютних показників ґрунтується на порівнянні обсягів запасів і витрат із величиною джерел їх фінансування, яке дозволяє визначити тип фінансової стійкості підприємства (табл. 1) [2, С. 38].

Таблиця 1

Розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості на прикладі ТОВ «Секрет Сервіс»

	2015	2016	2017
1	2	3	4
1. Джерела власних коштів	104	-87,4	-60,3
2. ОЗ та інші необоротні активи	1,6	1,6	1,6
3. Наявність власних оборотних коштів (р.1-р.2)	102,4	-89	-61,9
4. Довгострокові кредити і позики	-	-	-
5. Наявність власних і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат (р. 3 + р.4)	102,4	-89	-61,9

продовження табл. 1

6. Короткострокові кредити і позикові кошти	-	-	-
7. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат(р.5+р.6)	102,4	-89	-61,9
8. Величина запасів і витрат	1158,4	1897,7	4428,6
9. Надлишок або нестача власних оборотних коштів(р.3 – р.8)	-1056,0	- 1986,7	- 4497,6
10. Надлишок або нестача власних і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат(р.5 – р.8)	-1056,0	- 1986,7	- 4497,6
11. Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів і витрат (р.7 – р.8)	-1056,0	- 1986,7	- 4497,6
12. Тип фінансової ситуації	(0;0;0)	(0;0;0)	(0;0;0)

Джерело: розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства [3]

Як показує аналіз джерел фінансових ресурсів у покритті запасів та витрат, тип фінансової стійкості протягом періоду, що аналізується, можна охарактеризувати як кризовий, ситуація на підприємстві дуже складна.

Що ж стосується методу відносних показників, то він є одним з основних, який найчастіше використовують вітчизняні підприємства у процесі оцінки фінансової стійкості його діяльності. Він передбачає розрахунок різних показників, найбільш поширеними з яких є коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів, коефіцієнт маневреності власного капіталу (табл. 2) [4, С. 35]. Для визначення фінансової стійкості за відносними показниками виділяють три методичні підходи: коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний. Оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою коефіцієнтного підходу полягає в обчисленні та аналізі фінансових коефіцієнтів, кількість яких коливається від одного до шістнадцяти і більше [5, С. 230].

Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до коефіцієнтного, оскільки виділяє чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства [6, С. 247].

Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню

фінансової стійкості. Його можна застосовувати на практиці, особливо в умовах кризового стану економічної системи, коли старі господарські зв'язки підприємства порушено і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавленими у достатній фінансовій стійкості [6, С. 247].

Таблиця 2

Розрахунок основних відносних показників фінансової стійкості підприємства на прикладі ТОВ «Секрет Сервіс»

Показники	Рік		
	2015	2016	2017
1. Власний капітал	104	-87,4	-60,3
2. Позиковий капітал та	-	-	-
3. Довгострокові зобов'язання	-	-	-
4. Поточні зобов'язання	1128,0	1114,7	3460,6
5. Валюта балансу	2026,5	3081,9	5887,6
6. Оборотні активи	2024,9	3080,3	5886,0
7. Необоротні активи	1,6	1,6	1,6
8. Коефіцієнт платоспроможності (автономії), р.1/р.5	0,051	-0,028	-0,010
9. Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, (р.3+ р.4) : р.1	10,846	-	-
		12,754	57,390
10. Коефіцієнт маневреності власного капіталу, (р.1- р.7): р.1	0,985	1,018	1,027
11. Коефіцієнт фінансової стійкості, р.1/4	0,092	-0,078	-0,017

Джерело: розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства [3]

Слід також розглянути такий метод оцінки фінансової стійкості підприємства як ресурсний. Сутність його полягає в тому, що ресурси розглядаються як фактори виробництва, що залучаються для досягнення результату. Показники можуть бути з різних за економічним змістом і призначенням груп, але їх призначення – характеристика типу «економічний розвиток виробництва» у відповідності зі структурою і динамікою показників, що характеризують використання ресурсів.

Метод, заснований на стохастичному аналізі, передбачає побудову багатофакторних моделей прогнозування банкрутства, які у подальшому можуть використовуватися при прогнозуванні фінансової стійкості підприємства.

На відміну від попереднього методу, заснований на теорії нечітких множин метод дозволяє для набору окремих показників визна-

чити ступінь імовірності визначуваного рівня фінансової стійкості організації [7].

Вітчизняні підприємства сьогодні працюють в умовах невизначеності та мінливих умов зовнішнього середовища, тому важливим на будь-якому етапі розвитку підприємства є здійснення аналізу та прогнозування його фінансової стійкості.

До основних методів прогнозування фінансової стійкості підприємства слід віднести методи трендового та кореляційно-регресійного аналізу. Трендовий аналіз використовується у випадку, коли необхідно виявити загальну тенденцію змін показника фінансової стійкості підприємства, що здійснюється на основі динаміки його значень у минулих періодах.

Кореляційно-регресійний аналіз дає змогу врахувати умови навколишнього середовища та передбачає, що отримані результати аналізу можна використати для обґрунтування управлінських рішень щодо прогнозування і планування рівня фінансової стійкості в майбутньому періоді. Регресійна модель прогнозування передбачає наступні етапи (табл. 3).

Таблиця 3

Етапи прогнозування фінансової стійкості підприємства на основі регресійної моделі [8, С. 682]

№	Зміст етапу	Сутність
1.	Визначення мети дослідження	Вибір відповідної теорії, яка пояснює поведінку економічної системи. Побудова системи показників, відбір чинників, що мають найбільший вплив на кожен показник. Вибір форми зв'язку показників між собою та відібраними чинниками
2.	Побудова економетричної моделі	Відображення теорії у вигляді рівняння регресії або системи рівнянь і тотожностей, яка пов'язує відібрані змінні
3.	Знаходження даних про значення змінних	Аналіз інформації
4.	Вибір економетричного методу	Використання відповідного економетричного методу для оцінювання невідомих параметрів, які входять до рівнянь моделі
5.	Перевірка якості побудованої моделі	Передбачає адекватність, точність і прогнозу спроможність, відповідність досліджуваному економічному процесу
6.	Використання знайденої прийнятної моделі для прогнозу	На підставі рівнянь із оціненими параметрами та прогнозованих екзогенних змінних роблять передбачення значень ендогенних змінних

Більш детально розглянемо регресійний метод прогнозування рівня фінансової стійкості на прикладі ТОВ «Секрет Сервіс». Для цього як результативну ознаку використовуємо коефіцієнт фінансової стійкості, а як незалежну змінну – величину власного капіталу підприємства (табл. 4).

Таблиця 4

Значення параметрів регресійної моделі

Рік	Власний капітал (тис. грн)	Коефіцієнт фінансової стійкості
2013	-254,7	-0,442
2014	-294,4	-0,511
2015	104	0,092
2016	-87,4	-0,078
2017	-60,3	-0,017
2018 прогноз	19,85	?

Рівняння однофакторної регресійної моделі має наступний вигляд:

$$\hat{Y} = \hat{a}_0 + \hat{a}_1 X. \quad (1)$$

З наведених у табл. 4 даних, лінійна модель має наступний вигляд:

$$\hat{Y} = 0,0005 + 0,0016X. \quad (2)$$

Від'ємне значення коефіцієнта при показнику власного капіталу свідчить про значне зниження рівня фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,93. Це означає що на 93% рівень фінансової стійкості підприємства залежить від величини власного капіталу.

Дослідимо статистичну значущість коефіцієнта детермінації за допомогою F-критерію [9]. Оскільки отриманий показник $FR=44,0$ значно перевищує табличне значення ($F_{табл.}=10,13$ при $k_1=1$, $k_2=3$), то можна вважати, що коефіцієнт детермінації статистично значимий, а включений в регресію фактор (власний капітал) достатньо пояснює стохастичну залежність показника. Далі за тим же критерієм перевіряємо гіпотезу про рівень значущості зв'язку між залежною і незалежною змінною. Маємо наступне значення $F=32,80$, що перевищує табличне. Тож можна зробити висновок, що гіпотеза про

істотність зв'язку між коефіцієнтом фінансової стійкості і власним капіталом регресійної моделі підтверджується.

Наступним етапом аналізу є перевірка значущості оцінки параметрів моделі за допомогою t-критерію. В нашому випадку значення цього критерію складає 11,25. Критичне значення показника для даної моделі становить 3,182 і є значно меншим отриманого показника, що дає можливість зробити висновок про те, що параметр a_1 є статистично значимим.

Припустимо, що протягом наступних 5 років підприємство за рахунок збільшення чистого прибутку покриє збитки минулих років. Нехай величина власного капіталу збільшиться на 19,85 тис. грн. Визначаємо прогнозне значення рівня фінансової стійкості підприємства за даними умовами:

$$\hat{y}_0 = 0,0005 + 0,0016 \cdot 19,85 = 0,03. \quad (3)$$

Отже, якщо в прогнозному період величина власного капіталу становитиме 19,85 тис. грн, то коефіцієнт фінансової стійкості збільшиться на 0,03 та дорівнюватиме 0,03.

Висновки. Таким чином, в сучасних умовах нестабільності та потрясінь підтримка фінансової стійкості підприємства на достатньому рівні є однією з головних умов ефективної діяльності підприємства та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Серед усіх діючих методик оцінювання фінансової стійкості суб'єкта господарювання найбільш точним та практичним для застосування є кореляційно-регресійний аналіз. Використання цього методу статистичного дослідження дає можливість зробити більш точний аналіз впливу окремих факторів та їх комплексу оцінку на рівень досліджуваного явища.

1. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 18(2). С. 239–245.
2. Король Т. Р. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості підприємства. *Управління розвитком*. 2014. № 10. С. 37–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_10_15 (дата звернення : 09.10.2018).
3. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва ТОВ «Секрет Сервіс» за 2013–2017.
4. Шматковська Т. О., Зінчук М. О. Щодо проблематики трактування фінансової стійкості в системі управління діяльністю підприємства. *Актуальні питання економічних наук* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 13–14 березня 2015 року.

Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Ч. 1. С. 34–36. **5.** Фінансовий аналіз. Модульний курс : навч. посібн. / Редькін О. С. та ін. ; за ред. О. С. Редькіна. Одеса : ТОВ «Елтон», 2010. 470 с. **6.** Томчук О. Ф. Оцінка фінансової стійкості – важлива характеристика фінансового стану підприємства. *Економічні науки. Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(2). С. 240–250. **7.** Куркіна І. О. Аналіз сучасних методів оцінки фінансової стійкості підприємства: міжнародна наукова конференція MicroCAD : Секція № 23. *Менеджмент, інвестиційні та інноваційні процеси в промисловості та народному господарстві. Вестник НТУ «ХПІ»*, 2013. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2013/s23> / АНАЛІЗ % 20СУЧАСНИХ% 20МЕТОДІВ% 20ОЦІНКИ% 20ФІНАНСОВОЇ% 20СТІЙКОСТІ% 20ПІДПРИЄМСТВА.pdf (дата звернення : 09.10.2018). **8.** Кужельюк А. В., Маркус О. В. Економіко-математичне моделювання як інструмент прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 681–684. **9.** Янковий О. Г., Гура О. Л. Моделювання та прогнозування життєвого циклу товару на основі S-подібних кривих. *Маркетинг і цифрові технології*. 2017. Том 1, № 1. 139 с. ; С. 63–83.

REFERENCES :

1. Slobodian N. H. Analiz i prohnozuvannia finansovoi stiikosti pidpriemstva v suchasnykh umovakh: metodolohiia i praktyka. *Ekonomichnyi analiz*. 2014. T. 18(2). S. 239–245. **2.** Korol T. R. Metodychne zabezpechennia analizu finansovoi stiikosti pidpriemstva. *Upravlinnia rozvytkom*. 2014. № 10. S. 37–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_10_15 (data zvernennia : 09.10.2018). **3.** Finansovyi zvit subiekta maloho pidpriemnytstva TOV «Sekret Servis» za 2013–2017. **4.** Shmatkovska T. O., Zinchuk M. O. Shchodo problematyky traktu-vannia finansovoi stiikosti v systemi upravlinnia diialnistiu pidpriemstva. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, m. Kyiv, 13-14 bereznia 2015 roku. Kherson : Vydav-nychyi dim «Helvetyka», 2015. Ch. 1. S. 34–36. **5.** Finansovyi analiz. Modulnyi kurs : navch. posibn. / Redkin O. S. ta in. ; pid red. O. S. Redkina. Odessa : TOV «Elton», 2010. 470 s. **6.** Tomchuk O. F. Otsinka finansovoi stiikosti – vazhlyva kharakterystyka finansovoho stanu pidpriemstva. *Ekonomichni nauky. Oblik i finansy*. 2015. Vyp. 12(2). S. 240–250. **7.** Kurkina I. O. Analiz suchasnykh metodiv otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstva: mezhdunarodnaia nauchnaia konferentsiia MicroCAD : Sektsiia № 23. *Menedzhment, investytsiini ta innovatsiini protsesy v promyslovosti ta narodnomu hospodarstvi. Vestnik NTU «KhPI»*, 2013. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2013/s23> / ANALIZ% 20SUCHASNYKH% 20METODIV% 20OTSINKY% 20FINANSOVOI% 20STIIK

OSTI%20PIDPRYleMSTVA.pdf (data zvernennia : 09.10.2018).
8. Kuzheliuk A. V., Markus O. V. Ekonomiko-matematychnе modeliuвання yak instrument prohnоzuvannia finansovoi stiikosti pidpryiemstva. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2018. № 21. S. 681–684. **9.** Yankovyi O. H., Hura O. L. Modeliuвання ta prohnоzuvannia zhyttievoho tsyклу tovaru na osnovi S-podibnykh kryvykh. *Marketynh i tsyfrovi tekhnolohii*. 2017. Tom 1, № 1. 139 s. ; S. 63–83.

Рецензент: д.е.н., професор Савіна Н. Б. (НУВГП)

Hura O. L., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor (Odesa financial and economic college of Kyiv National University of Trade and Economics, Odesa); **Turytsia Y. D., Master** (Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Odesa)

METHODS OF ASSESSING AND PREDICTING OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

The article reveals the essence of the concept of financial stability of the enterprise and generalizes the current methods of its evaluation. The article proposes to consider the correlation and the regression analysis of forecasting financial stability of the enterprise on the example of an active company.

Keywords: financial stability, the method of financial stability, the absolute indicators of the financial stability, the relative indicators of the financial stability, correlation and regression analysis.

Гура О. Л., к.э.н., доцент (Одесский финансово-экономический колледж Киевского национального торгово-экономического университета, г. Одесса), **Турица Е. Д., магистр** (Одесский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, г. Одесса)

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье раскрыта сущность понятия финансовой устойчивости предприятия и обобщены действующие методики её оценки. Предложено рассмотреть корреляционно-регрессионный анализ и прогнозирование финансовой устойчивости предприятия на примере действующего предприятия.

***Ключевые слова:* финансовая устойчивость, метод финансовой устойчивости, абсолютные показатели финансовой устойчивости, относительные показатели финансовой устойчивости, корреляционно-регрессионный анализ.**
